

TRUMPRAŠTIS 2021-09-22

SKURDO IR NELYGYBĖS PROGNOZĖS 2021 m.

Trumpai:

1. Naujausi šiuo metu prieinami skurdo ir nelygybės rodikliai atspindi 2020 m. PGS duomenis, t.y. 2019 m. situaciją ir pajamas (t-1). Lietuvos statistikos departamentas taip pat atlieka prognozes 2020 m. situacijai įvertinti. **Šioje ataskaitoje yra prognozuojami skurdo ir nelygybės rodikliai iki 2021 m. Prognozės atspindi realų pajamų laikotarpį, ne apklausos metus.**
2. Statistika ir prognozės 2019-2020 m. rodo palankias tendencijas Lietuvai santykinio ir absoliutaus skurdo, o taip pat nelygybės mažėjimo srityse bendroje populiacijoje ir pagal amžiaus grupes.
3. Prognozės 2021 m. rodo, jog absoliutus skurdo lygis lyginant su 2020 m. išliks stabilus, o santykinis skurdo rizikos lygis, tikėtina, didės 0.5 p.p. Visgi, skurdo rizika Lietuvoje išliks žemesnio lygio nei 2012-2019 m.
4. **2021 m. prognozuojamas pensinio amžiaus asmenų skurdo rizikos mažėjimas.** Tai lems pensijų didėjimas dėl indeksacijos, naujos išmokos vienišiams asmenims. **Kitose amžiaus grupėse yra prognozuojamas skurdo rizikos didėjimas nuo 0.5 p.p iki 1.5 p.p.** Šias tendencijas lemia tai, jog dalis COVID-19 priemonių buvo peržiūrėtos, sugriežtintas kai kurių jų mokėjimas (pvz. darbo paieškos išmokos), atsisakyta vienkartinį su COVID-19 susijusių mokėjimų, o 2021 m. viduryje atšaukus karantiną dalis COVID-19 priemonių nustojo galioti.
5. Prognozuojama, kad 2021 m. Gini koeficientas didės 0.7 punkto (iki 33.7%). **Nepaisant to, nelygybė išliks žemame Lietuvai lygyje, palyginus su 2012-2019 m. laikotarpiu.** Visgi, Gini matuojamas nelygybės lygis Lietuvoje, tikėtina, išliks aukščiau ES vidurkio, kuris 2019 m. siekė 30.7%. Analogiškos tendencijos prognozuojamos ir S80/S20 matuojamam atotrūkiui tarp didžiausias ir mažiausias pajamas gaunančių asmenų.

Tekste naudojamų sąvokų sutrumpinimai ir paaiškinimai:

PGS - Pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimas; p.p. - procentinis punktas; MVPD - minimalių vartojimo poreikių dydis; LSD - Lietuvos statistikos departamentas.

ĮVADAS

Žemiau pristatomos absoliutaus ir santykinio skurdo rodiklių, bei pajamų nelygybės prognozės iki 2021 m. Oficialius pagal 2021 m. pajamas apskaičiuotus skurdo ir nelygybės rodiklius Lietuvos statistikos departamentas turėtų paskelbti 2023 m. vasarą.

Prognozėms atlikti naudotas EUROMOD mokesčių-išmokų mikrosimuliacinis modelis ir naujausiai prieinami 2019 m. PGS mikro lygmens duomenys, kurie atspindi 2018 m. pajamas. Modelyje yra sukoduotos tiesioginių mokesčių, socialinio draudimo įmokų ir socialinių išmokų taisyklės, kurios yra pritaikomos PGS respondentams. Šalies darbo rinkos pokyčiai modelyje buvo keičiami atliekant darbo rinkos korekcijas. Darbo rinkos pajamos buvo koreguojamos atsižvelgiant į vidutinį algų augimą ekonominės veiklos sektoriuose. COVID-19 situacijai atspindėti modelyje papildomai buvo atsižvelgta į turimą informaciją apie prastovas, nedarbingumo ir ligos laikotarpius, jų kompensavimo mechanizmus ir kitą prieinamą informaciją.

Atkreiptinas dėmesys, jog tiek PGS apklausa, tiek prognozavimo metodika turi savo paklaidas. Yra laikomasi prielaidos, kad šios paklaidos tarp metų nekinta. Prognozuojamas skurdo ir nelygybės pokytis yra „uždedamas“ ant paskutinių prieinamų PGS duomenų. Prognozės yra lyginamos su Lietuvos statistikos departamento eksperimentinės statistikos duomenimis ([LSD, 2021](#)).

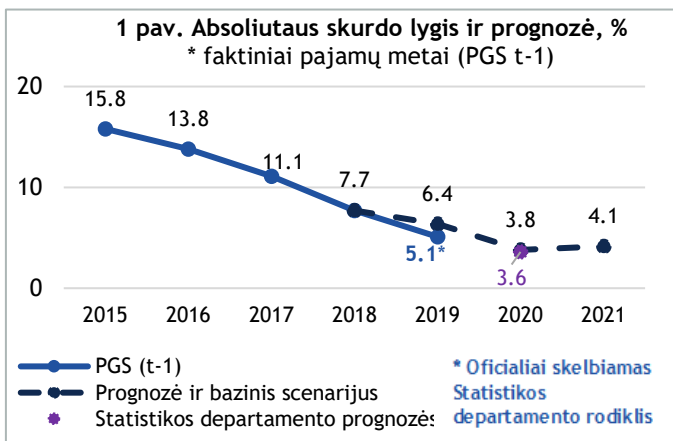
ABSOLIUTAUS SKURDO PROGNOZĖ

Absoliutaus skurdo lygis - asmenų, kurių ekvivalentinės disponuojamosios pajamos mažesnės už absoliutaus skurdo ribą, dalis.

Absoliutaus skurdo riba - MVPD, reikalingas minimaliems asmens maisto ir ne maisto (prekių bei paslaugų) poreikiams patenkinti. Ši riba kasmet perskaičiuojama pagal maisto ir ne maisto prekių ir paslaugų kainų pokytį, ir siekia 260 EUR 2021 m.

Numatoma, jog 2019-2020 m. išliks absoliutaus skurdo mažėjimo tendencija (žr. 1 pav.). Tai rodo, kad neigiamas COVID-19 pandemijos poveikis gyventojų pajamoms 2020 m. nebuvo didelis, jį sušvelnino taikytos socialinės apsaugos priemonės: didinami baziniai dydžiai, pakeltas mažų pensijų

priedas, didintos išmokos vaikams, vienkartinės išmokos, kompensacijos už prastovas ir po jų ir kt.

SADM atliktų prognozių rezultatai kiek skiriasi nuo LSD oficialių (2019 m.) ir eksperimentinės statistikos (2020 m.) rodiklių. Šie skirtumai atsiranda dėl statistinių paklaidų ir taikomų skirtingų prognozavimo metodikų. Visgi, SADM ir LSD rodiklių tendencijos yra panašios: prognozuojamas absoliutaus skurdo lygio mažėjimas. SADM skaičiavimais numatomas mažesnis absoliutaus skurdo mažėjimas 2019 m., tačiau 2020 m. prognozės rodo tik 0.2 p.p. skirtumą tarp SADM prognozių ir LSD eksperimentinės statistikos.

2021 m. numatomas neženklus absoliutaus skurdo didėjimas iki 4.1%. Šią tendenciją lemia tai, jog dalis COVID-19 priemonių buvo peržiūrėtos, sugriežtintas kai kurių jų mokėjimas (pvz. darbo paieškos išmokos), 2021 m. nebuvo vykdomi vienkartiniai mokėjimai vaikams ir pensinio amžiaus asmenims, o 2021 m. viduryje atšaukus karantiną dalis COVID-19 priemonių nustojo galioti. Visgi, absoliutaus skurdo lygis išlieka žemas, lyginant su prieš 2020 m. buvusia situacija.

Absoliutaus skurdo pokytis tarp amžiaus grupių

Prognozės rodo absoliutaus skurdo mažėjimo tendenciją 2018-2020 m. tiek bendroje Lietuvos populiacijoje, tiek visose gyventojų amžiaus grupėse, ypač tarp pensinio amžiaus žmonių (nuo 6.7% 2018 m. iki 1.3% 2020 m.) ir vaikų (nuo 8.4% 2018 m. iki 4.5% 2020 m.).

SADM prognozių rezultatai 2020 m. yra panašūs lyginant su LSD eksperimentinės statistikos duomenimis (žr. 1 lent.). Prognozuojamas panašus absoliutus skurdas bendroje populiacijoje, kiek didesni prognozių skirtumai matomi vaikų grupėje, kur LSD prognozuojamas didesnis skurdo rodiklis nei SADM (atitinkamai 5.1% ir 4.5%). Kiek didesnis (0.4 p.p) nei SADM absoliutus skurdas LSD

prognozuojamas ir pensinio amžiaus asmenų grupėje. Kita vertus, LSD prognozuoja 0.5 p.p. mažesni absoliutus skurdą darbingo amžiaus (18-64 m.) asmenų grupėje nei kad rodo SADM prognozė. Kaip ir minėta, skirtumai galimi dėl taikomų skirtingų statistinių prielaidų bei kitų metodologinių skirtumų. Visgi, absoliutaus skurdo rizikos lygio prognozės 2020 m. pagal abi metodikas yra gana panašios.

2021 m. absoliutaus skurdo prognozės skirtingose amžiaus grupėse yra pateiktos 1 lent. Matomas nedidelis skurdo didėjimas visose amžiaus grupėse, kiek mažiau - pensinio amžiaus asmenų (65+ m.) ir vaikų grupėje (0-17 m.). Geresnę vaikų ir pensinio amžiaus asmenų apsaugą lemia taikomos socialinės apsaugos priemonės: didėjančios vaiko išmokos, pensijos ir jų priemokų augimas, taip pat 2021 m. įsigaliojusios vienišo asmens išmokos.

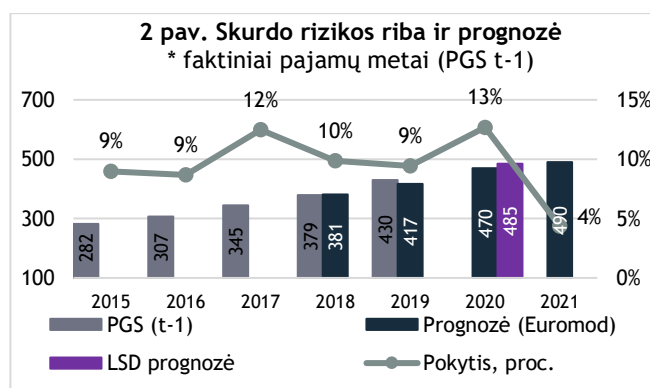
1 lent. Absoliutaus skurdo prognozė 2020 m. (%) ir pokytis 2021 m. (p.p.) tarp amžiaus grupių *faktiniai pajamų metai (PGS t-1)

	2020 m. SADM prognozė	2021 m. pokytis	2020 m. LSD prognozė
Visa populiacija	3.8	0.3	3.6
Vaikai (0-17)	4.5	0.2	5.1
Darbingo amžiaus asmenys (18-64)	4.4	0.3	3.9
Pensinio amžiaus asmenys (65+)	1.3	0.2	1.7

SANTYKINIO SKURDO PROGNOZĖ: SKURDO RIZIKA

Skurdo rizikos riba - tai pajamų dydis, už kurį mažesnes pinigines ekvivalentines disponuojamas pajamas gaunantys asmenys priskiriami prie skurstančių. Pagal oficialią metodiką, skurdo rizikos riba laikoma 60% gyventojų ekvivalentinių disponuojamų pajamų medianos.

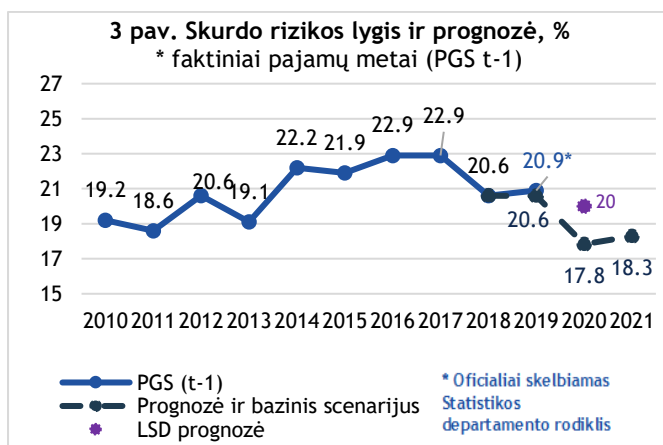
Skurdo rizikos lygis - tai asmenų dalis, kurių ekvivalentinės pinigines disponuojamosios pajamos yra mažesnės už skurdo rizikos ribą.

Žvelgiant į skurdo rizikos ribą (2 pav.), pastebima, kad 2019-2020 m. prognozuojamas spartus gyventojų pajamų medianos ir, atitinkamai, skurdo rizikos ribos didėjimas. Nepaisant COVID-19 padarinių, pajamų mediana 2020 m. Lietuvoje sparčiai augo (13%). Atitinkamai keitėsi skurdo rizikos riba. Panašus (apie 13%) skurdo rizikos ribos pokytis prognozuojamas ir LSD.

Pajamų medianos teigiamiems pokyčiams 2019-2020 m. poveikio turi keli pagrindiniai veiksniai: bendras šalies ekonominis stabilumas nepaisant pandemijos sukeltų padarinių, darbo užmokesčių didėjimas (padidinta MMA, padidintas NPD dydis pandemijos metu), augantys universalios ir papildomos išmokos vaikams dydžiai, pensijų ir jų priemokų didinimas. 2020 m. medianinių pajamų ir skurdo rizikos ribos didėjimą taip pat lėmė su COVID-19 pandemija susijusios priemonės: vienkartinės išmokos vaikams ir senyvo amžiaus asmenims, darbo paieškos išmoka, ligos išmokų kompensacijos, kompensacijos savarankiškai dirbantiems asmenims, subsidijos per prastovas ir po prastovų, piniginės paramos sąlygų švelninimas bei įvesti GPM pakeitimai.

Prognozuojama kad 2021 m. gyventojų pajamų mediana ir, atitinkamai, skurdo rizikos riba didės apie 4%. Kiek sulėtėjusį disponuojamų pajamų medianos ir skurdo rizikos ribos augimą lemia tai, jog dalis COVID-19 priemonių buvo peržiūrėtos, sugriežtintas kai kurių jų mokėjimas (pvz. darbo paieškos išmokos), 2021 m. nebuvo vykdomi vienkartiniai mokėjimai vaikams ir pensinio amžiaus asmenims, o 2021 m. viduryje atšaukus karantiną dalis COVID-19 priemonių nustojo galioti.

Kalbant apie skurdo rizikos lygio pokyčius, matome, jog nuo 2018 m. iki 2019 m. skurdo rizikos lygis išliko stabilus, o vėliau mažėjo (žr. 3 pav.). Nepaisant pandemijos situacijos sukeltų neigiamų padarinių, šalies ekonomika 2020 m. buvo paveikta mažiausiai iš visų ES šalių (Lietuvos bankas, 2021). 2021 m. ekonominė šalies situacija lyginant su 2020 m. gerėjo, sparčiai didėjo algos, pensijos, didėjo ir kitos socialinės išmokos, užimtumas.

Prognozuojama, kad skurdo rizikos lygis 2020-2021 m. bus žemesnis, lyginant su iki tol buvusia situacija.

Kaip ir analizuojant absoliutaus skurdo skirtumus tarp SADM prognozių ir LSD pateiktų rodiklių, skirtumai pastebimi ir kalbant apie santykinį skurdą. Remiantis LSD oficialiais duomenimis, santykinis skurdas 2019 m. pajamoms Lietuvoje yra 20.9%, ir prognozuojama, kad jis mažės 0.9 p.p. 2020 m. Tuo tarpu remiantis SADM skaičiavimais numatomas didesnis santykinio skurdo lygio pokytis 2019-2020 m. Šie skirtumai atsiranda dėl taikomų skirtingų metodologijų, statistinių apklausos ir mikrosimuliacijų paklaidų. Pagrindinis šių ir LSD rodiklių skirtumas yra skirtingos pensinio amžiaus žmonių skurdo rizikos lygio tendencijos 2019 m.

Skurdo rizikos lygio pokytis tarp amžiaus grupių

2018-2020 m. skurdo rizikos lygis mažėjo visose amžiaus grupėse. Didžiausi pokyčiai yra matomi vaikų amžiaus (0-17 m.) grupėje (nuo 22.7% 2018 m. iki 16.1% 2020 m.), mažiausi - pensinio amžiaus (65+ m.) asmenų grupėje (nuo 31.6% 2018 m. iki 31.3% 2020 m.).

2 lent. rodo skurdo rizikos lygio prognozes 2020 m. ir pokyčius 2021 m. Darbingo amžiaus asmenų (18-64 m.) santykinis skurdas 2021 m., tikėtina, išliks panašaus lygio kaip 2020 m. (didės 0.5 p.p.). 2021 m. kiek labiau nei 2020 m. pažeidžiami skurdo rizikai bus vaikai (0-17 m.).

Iš kitos pusės, numatoma, kad 2021 m. mažės pensinio amžiaus žmonių skurdo rizikos lygis. Pensinio amžiaus žmonių pajamos 2020-2021 m. buvo geriau apsaugotos lyginant su darbingo amžiaus asmenimis ir vaikais. Pensijos yra indeksuojamos, yra mokami priedai prie mažų senatvės pensijų, taip pat buvo įvesta vienišo asmens išmoka. Be to, yra numatomas kiek lėtesnis skurdo rizikos ribos augimas 2021 m. (žr. 2 pav.). Dėl to mažesnė dalis pensinio amžiaus žmonių atsidurs žemiau skurdo rizikos ribos.

2 lent. Santykinio skurdo prognozė 2020 m. (%) ir pokytis 2021 m. (p.p.) tarp amžiaus grupių *faktiniai pajamų metai (PGS t-1)

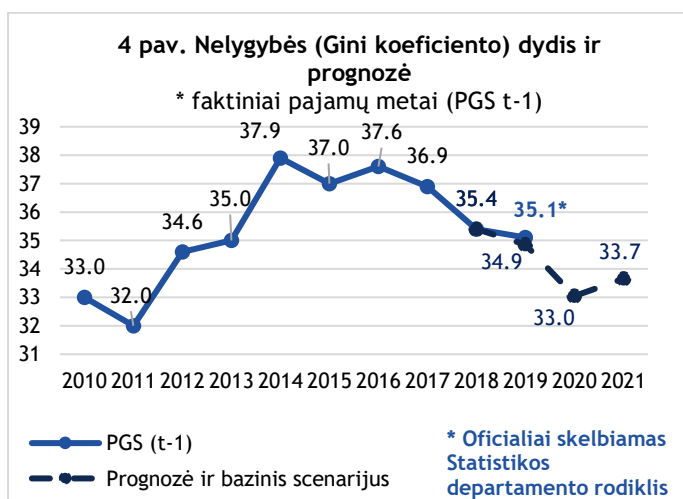
	2020 m. prognozė	2021 m. pokytis	2020 m. LSD prognozė
Visa populiacija	17.8	0.5	20
Vaikai (0-17)	16.1	1.5	18.6
Darbingo amžiaus asmenys (18-64)	14.1	0.5	15.1
Pensinio amžiaus asmenys (65+)	31.3	-0.7	35.1

2020 m. prognozes lyginant su LSD duomenimis, matyti, kad SADM prognozuojamas didesnis santykinio skurdo mažėjimas 2020 m. tarp visų amžiaus grupių. Didžiausi skirtumai pastebimi tarp pensinio amžiaus asmenų (65+ m.), atitinkamai pakeliantį bendrą skurdo rizikos ribą visoje populiacijoje. Šie skirtumai gali būti grindžiami skirtingomis skurdo rizikos ribos prognozėmis (žr. 2 pav.), kur remiantis LSD duomenimis prognozuojamas didesnis pajamų medianos dydis nei kad suprognuota SADM.

PAJAMŲ NELYGYBĖS PROGNOZĖ

Gini koeficientas

GINI koeficientas - tai pajamų nelygybės rodiklis, kurio reikšmė svyruoja nuo 0 (kas reiškia absoliučią lygybę, kai visi šalies namų ūkiai gauna vienodas pajamas) iki 100 (kas reiškia absoliučią nelygybę, kai vienas namų ūkis uždirba visas šalies pajamas).

Nuo paskutinės prieinamos 2018 m. pajamų statistikos iki 2020 m. duomenys rodo Gini matuojamos nelygybės mažėjimą. Numatoma, jog 2020 m. Gini mažės iki 33%. Panašus nelygybės lygis šalyje buvo fiksuotas 2010-2011 m. kai Gini mažėjo ekonominės krizės laikotarpiu. COVID-19 pandemijos atsakas ir padariniai ženkliai skiriasi nuo 2009 m. krizės: nemažėjo Lietuvos BVP, poveikis užimtumui buvo ženkliai mažesnis, didėjo vidutiniai atlyginimai, socialinės išmokos nebuvo mažinamos, bet atvirkščiai - didėjo. Pasiskirstymo žemesnėje dalyje esančių žmonių pajamos buvo santykinai geriau apsaugotos dėl socialinės apsaugos sistemos teikiamų garantijų: pensijų indeksavimo, taikomų mažų pensijų priedų ir išmokų grindų, MMA kėlimo. Be šių priemonių svarbų vaidmenį teikiant pajamų garantijas 2020-2021 m. atliko ir COVID-19 socialinių pasekmių švelninimo priemonės.

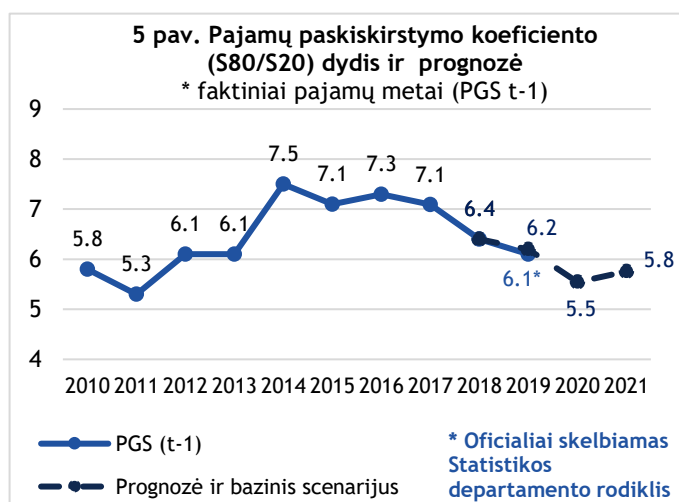
Prognozuojama, kad 2021 m. Gini koeficientas didės 0.7 punkto (iki 33.7%). Nepaisant to, nelygybė išliks žemame Lietuvai lygyje, lyginant su 2012-2019 m. laikotarpiu. Visgi, Gini matuojamas nelygybės lygis Lietuvoje, tikėtina,

išliks aukščiau ES vidurkio, kuris 2019 m. apklausos duomenimis siekė 30.7 Gini punktų.

Spartus pajamų nelygybės didėjimas buvo stebimas ir atsigavimo po praeitos ekonominės krizės laikotarpiu. Augant darbinėms pajamoms ir gerėjant užimtumo situacijai didėja atotrūkis tarp aukščiausias ir žemiausias pajamas gaunančių namų ūkių. Be to, 2021 m. pajamų atotrūkius šalyje didino dalies su COVID-19 susijusių išmokų panaikinimas ir jų mokėjimo taisyklių sugriežtinimas.

Pajamų pasiskirstymo koeficientas (S80/S20)

Pajamų pasiskirstymo koeficientas (S80/S20) parodo pajamų santykį tarp 20% didžiausias pajamas gaunančių ir 20% mažiausias pajamas gaunančių gyventojų.

S80/S20 rodiklio pokyčiai rodo panašias tendencijas, kaip ir Gini koeficientas, o tai lemia analogiški veiksniai. Svarbu pastebėti, jog abiem rodikliais matuojama pajamų nelygybė Lietuvoje mažėjo jau nuo 2014 m. 2019 m. pajamų metais oficialus LSD rodikliai buvo labai panašūs į SADM modeliuojamus (žr. 4 pav. ir 5 pav.).

Prognozuojamas tiek Gini, tiek S80/S20 matuojamos pajamų nelygybės mažėjimas iki 2020 m. ir nedidelis šių rodiklių didėjimas 2021 m. Panašiai kaip ir Gini atveju, tikėtina, kad S80/S20 matuojamas pajamų atotrūkis tarp mažiausias ir didžiausias pajamas uždirbančių asmenų išliks didesnis, negu ES vidurkis. Paskutiniais prieinamais duomenimis šis atotrūkis ES vidurkyje 2019 m. siekė 5 kartus.

Institucija:	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija
Atsakingas skyrius:	Strateginių sprendimų paramos ir tarptautinio bendradarbiavimo grupė
Trumpraščio rengėjai:	dr. Jekaterina Navickė, Aušra Čižauskaitė, Vitalija Gabnytė
Kontaktai	jekaterina.navicke@socmin.lt